

د.ک. میتروپولسکی
ی.ا. زوبریتسکی، و.ل. کروف

زمینهٔ تکامل اجتماعی

ترجمہ

ناصر زرافشان و علی افشاری

فهرست

۱۳	یادداشت مترجم
	نظام اشتراکی اولیه
۱۷	فصل یکم: شکل‌گیری جامعه انسانی، منشأ انسان
۱۷	رابطه زیست‌شناختی میان انسان و دنیای حیوانی
۱۸	میمون‌های انسان‌نما، نیاکان بشر
۲۰	نقش کار در شکل‌گیری انسان
۲۱	تفکر و سخنگویی
۲۳	پیشرفت و تکامل سخنگویی
۲۵	فصل دوم: تولید مادی
۲۵	نقش تولید ارزش‌های مادی در تکامل جامعه
۲۶	نقش محیط جغرافیایی در تکامل جامعه
۲۸	رشد جمعیت و تکامل جامعه
۲۹	تولید ارزش‌های مادی شالوده جامعه بشری است
۳۰	تولید ارزش‌های مادی
۳۱	روابط تولیدی
۳۳	فصل سوم: تحول و تکامل تدریجی انسان و پیشرفت نظام اشتراکی اولیه
۳۳	نیروهای مولد طی روند شکل‌گیری جامعه انسانی
۳۳	انسان اولیه

۷۴	پیدایش مالکیت خصوصی
۷۵	پیدایش برده‌داری
۷۷	پیدایش طبقات
	نظام برده‌داری
۸۱	فصل یکم: نظام‌های برده‌داری آسیا و آفریقا
۸۲	بردگی در خاندان و بردگی پدرسالاری
۸۳	پیدایش دولت
۸۴	کارکردهای دولت
۸۵	طبقات و دولت
۸۵	اتحادیه‌های قبیله‌ای
۸۶	نخستین دولت‌های برده‌داری آسیا و آفریقا
۸۷	استبداد برده‌داری
۸۸	روابط تولیدی در یک کشور برده‌داری، بردگان و برده‌داران
۹۰	جامعه اشتراکی در دولت برده‌داری
۹۲	نیروهای مولد در دولت‌های باستانی آسیا و آفریقا
۹۳	مبادله کالایی
۹۴	پیدایش شهرها
۹۵	روابط تجاری
۹۶	مبارزه طبقاتی و مضمون و اهمیت آن
۹۸	انگاران (ایدئولوژی) و فرهنگ نظام‌های برده‌داری عهدباستان
۹۹	عناصر سازنده ماده‌گرایی و دیالکتیک
۱۰۰	دانش و هنر
۱۰۲	شکل‌بندی اجتماعی و اقتصادی
۱۰۳	جوامع برده‌داری آسیا و آفریقا
۱۰۳	مصر باستان
۱۰۴	هند باستان
۱۰۷	چین باستان
۱۰۷	اورارتو، خوارزم و پادشاهی کوشان
۱۰۸	پادشاهی مینایی
۱۰۹	تحول و تکامل تدریجی روابط بین‌المللی
۱۱۱	فصل دوم: دولت‌های برده‌داری امریکا
۱۱۲	جامعه مایا
۱۱۴	جامعه آزتک
۱۱۶	جامعه چیپچا

۳۴	دگرگونی ابزارهای انسان
۳۵	استفاده از آتش
۳۶	افزارهای عصر یخبندان
۳۷	تکامل تدریجی انسان جدید، انسان کرومانیون
۳۸	پیدایش نژادها
۳۹	انسان در مناطق تازه‌ای ساکن می‌شود
۴۱	روابط تولیدی طی دوره شکل‌گیری نظام اشتراکی اولیه
۴۱	تقسیم طبیعی کار
۴۳	شکل‌گیری طایفه همخون یا خاندان (کلن)
۴۴	روابط تولیدی درون خاندان
۴۵	تفاوت‌های اساسی میان «نظام اشتراکی اولیه» و جامعه مردم‌گرای کنونی
۴۶	مدرسسالاری
۴۸	فصل چهارم: مرحله پیشرفته نظام اشتراکی اولیه
۴۸	نیروهای مولد در مرحله پیشرفته نظام اشتراکی اولیه
۴۸	اختراع ابزارهای تازه
۴۹	کشاورزی
۵۱	دامداری
۵۳	روابط تولیدی مرحله پیشرفته نظام اشتراکی اولیه
۵۵	سازمان قبیله‌ای
۵۶	سرچشمه‌های فرهنگ
۵۷	نخستین پنداشت‌های دینی
۶۱	فصل پنجم: فروپاشی نظام اشتراکی اولیه
۶۱	نیروهای مولد اعصار مفرغ و آهن
۶۱	اختراع ابزارهای فلزی
۶۲	تکامل کشاورزی
۶۴	دامداری
۶۵	دگرگونی روابط تولیدی
۶۶	دومین تقسیم اجتماعی کار
۶۸	منشأ مبادله
۶۹	پدرسسالاری
۷۱	بحران در روابط تولیدی اشتراکی اولیه
۷۲	دگرگونی در توزیع فراورده‌ها
۷۳	تضادهای میان نیروهای مولد تازه و روابط تولیدی کهن
۷۳	خانواده پدرسسالار

۱۱۶	تیا هواناکو
۱۲۱	فصل سوم: نظام برده‌داری یونان باستان
۱۲۱	اقتصاد و روابط اجتماعی. شکل‌های سیاسی
۱۲۲	دولت شهر یونانی: پولیس
۱۲۳	شکل‌گیری پولیس‌ها
۱۲۴	لغو بردگی بدهکاران
۱۲۴	حکومت خودکامه اولیه یونان
۱۲۵	انواع گوناگون پولیس
۱۲۵	اولیگارش‌ی (اسپارت)
۱۲۶	دموکراسی برده‌داری (آتن)
۱۲۷	اصلاحات سولون، مرحله‌ای در رشد و تکامل پولیس
۱۲۹	استقرار نهایی پولیس برده‌داری
۱۳۱	مهاجرت برای ایجاد مستعمرات در سرزمین‌های دیگر در یونان باستان
۱۳۲	شالوده اقتصادی پولیس یونانی
۱۳۳	تضاد میان کار جسمی و کار فکری
۱۳۴	حملات خارجی
۱۴۷	بحران نظام پولیس
۱۴۹	ایجاد یک دولت برده‌داری متمرکز
۱۴۹	فتوحات یونانی - مقدونی‌ها
۱۵۱	ترکیب نظام پولیس یونانی و استبداد شرقی
۱۵۱	دولت‌های هلنی یونانی - مقدونی
۱۵۲	انگاران (ایدئولوژی) و فرهنگ
۱۵۲	فرهنگ میسنی یا اژه‌ای
۱۵۳	فرهنگ جامعه هومری
۱۵۴	اساطیر یونان باستان
۱۵۴	دین اساطیری اولمپی
۱۵۵	ترقی فرهنگ در سده‌های هشتم تا ششم پیش از میلاد
۱۵۶	رویکردی علمی به طبیعت
۱۵۶	مکتب ماده‌گرای ایونی
۱۵۷	گرایش ایدئالیستی (انگارگرا) در فلسفه
۱۵۸	مبارزه میان گرایش‌های ماده‌گرا و انگارگرا در فلسفه
۱۵۹	دانش و فرهنگ
۱۶۰	مبارزه رو به رشد میان ماده‌گرایی و انگارگرایی
۱۶۱	خداناباوری فیلسوفان ماده‌گرا

۱۶۲	رشد و تکامل گرایش‌های ایدئالیستی. آموزش‌های افلاطون
۱۶۳	ارسطو
۱۶۴	انگارگان و فرهنگ هلنیسم
۱۶۷	فصل چهارم: نظام برده‌داری روم باستان
۱۶۷	تشکیل دولت و نظام برده‌داری
۱۶۸	مبارزه مردم علیه اشرافیت طایفه‌ای
۱۷۰	دوره اولیه جمهوری
۱۷۱	پیدایش نظام بردگی
۱۷۲	رواج استفاده از کار بردگان
۱۷۳	رشد و تکامل تجارت و سرمایه رباخوار
۱۷۴	تضادهای رو به افزایش در درون دولت روم
۱۷۵	سقوط جمهوری و تشکیل امپراتوری
۱۷۶	سقوط دولت برده‌داری روم
۱۷۶	انحطاط کشتزارهای بزرگ و پیدایش کولوناتوس
۱۷۷	بحران عمیق ترشونده نظام برده‌داری
۱۷۹	زوال نهایی شیوه تولید برده‌داری
۱۸۱	انگارگان و فرهنگ
۱۸۱	جمهوری اولیه
۱۸۱	دوره جمهوری
۱۸۳	امپراتوری
۱۸۵	منشأ مسیحیت
۱۸۷	دوره متأخر امپراتوری روم
۱۸۸	سقوط امپراتوری روم
	نظام زمین‌داری
۱۹۳	مدخل: رشد و تکامل عناصر فئودالی در بطن نظام برده‌داری
۱۹۴	دوره انقلاب
۱۹۴	شکل‌بندی فئودالی (زمین‌داری)
۱۹۶	فصل اول: استقرار مناسبات فئودالی (دوره اولیه سده‌های میانه)
۱۹۶	استقرار مناسبات فئودالی در اروپای غربی
۱۹۶	ژرمن‌ها و اسلاوهای باستانی
۱۹۸	پیدایش فئودالیسم
۱۹۹	رشد و تکامل مالکیت خصوصی زمین در دولت فرانک‌ها
۱۹۹	دهقانان و بردگان
۲۰۰	پرکاریوم

۲۰۱	تیول داری
۲۰۲	تحول و تکامل تدریجی نظام فئودالی (اقطاع)
۲۰۳	نیروهای مولد جامعه زمین داری
۲۰۴	روابط تولیدی فئودالی و مالکیت خصوصی در نظام زمین داری
۲۰۶	گونه طبیعی اقتصاد
۲۰۶	فراورده لازم و فراورده اضافی
۲۰۸	بهره مالکانه (رانت) فئودالی، به عنوان شکل تحقق عملی و بهره دهی
۲۰۸	مالکیت ارضی
۲۰۹	بهره مالکانه ارضی فئودالی
۲۱۰	فشار و اجبار غیراقتصادی، وابستگی شخصی، حقوقی و اداری
۲۱۲	دولت اولیه فئودالی
۲۱۲	دولت اولیه فئودالی فرانکها
۲۱۳	تضادهای اساسی نظام زمین داری
۲۱۴	مبارزه ضد فئودالی دهقانان در دوره اولیه سده های میانه
۲۱۵	خصلت های اساسی نظام زمین داری در اروپای غربی
۲۱۶	برقراری روابط فئودالی در اروپای شرقی
۲۱۶	دولت روس کیف
۲۱۹	نقش دولت کیف در عرصه بین المللی
۲۲۰	برقراری روابط فئودالی در آسیا و افریقا
۲۲۰	زمین داری در نظام بردگی چین
۲۲۱	نظام زمین داری در ژاپن و هند و چین
۲۲۳	هند، جامعه ای فئودال که شکل مالکیت اولیه برده داری را حفظ کرده بود
۲۲۴	تجزیه و فروپاشی نظام اشتراکی اولیه قبایل کوچ گرد و صحرانشین
۲۲۶	روابط فئودالی در افریقا
۲۲۷	اوصاف گونه نمای شیوه تولید زمین داری
۲۲۸	ماهیت و ذات نظام زمین داری بنا به نظر منابع بورژوازی
۲۳۲	فصل دوم: مرحله پیشرفته فئودالیسم
۲۳۲	رشد پیشه ها و تجارت
۲۳۲	تخصصی شدن کار پیشه وران
۲۳۳	پیشه وران وارد بازار می شوند
۲۳۴	تقسیم اجتماعی کار میان شهر و روستا
۲۳۵	تأسیس و ایجاد سکونت گاه های شهری
۲۳۶	دهقانان از وابستگی شخصی رها می شوند
۲۳۶	شهرهای ایتالیا و جنوب فرانسه

۲۳۷	شهرهای قدیمی روس
۲۳۷	تولید کالایی، بازرگانان
۲۳۸	شکل گیری اصناف
۲۳۹	رشد و تکامل بازرگانی و نقش پول در نظام زمین داری
۲۴۱	مبارزه شهرها علیه امرای فئودال
۲۴۳	مبارزه میان اعیان شهری و پیشه وران
۲۴۴	اصناف
۲۴۵	دستیاران و شاگردان
۲۴۶	سرمایه رباخوار
۲۴۷	مبارزه علیه گروه استثمارگر
۲۴۷	روابط کالایی پولی و روستا. دگرگونه شدن بهره مالکانه
۲۴۸	نابرابری اقتصادی در میان دهقانان
۲۴۹	اجاره داری دهقانی کوچک مقیاس
۲۵۱	رشد اقتصادی شهرها و رشد و توسعه بازارهای محلی
۲۵۲	شهرها و تاریخ نگاری بورژوازی
۲۵۴	سیاست طبقه حاکم امرای فئودال. شکل های جدید دولت
۲۵۶	تأسیس سلطنت فئودالی
۲۵۸	دولت تمرکز یافته روس
۲۶۰	پیوندهای بازار
۲۶۱	سلطنت فئودالی
۲۶۴	نقش بین المللی دولت روسیه
۲۶۴	فئودالیسم در آسیا و افریقا
۲۶۶	کامبوج در سده های میانه
۲۶۷	هند
۲۷۰	فئودالیسم در شبه جزیره عربستان
۲۷۴	دولت های قاره افریقا
۲۷۶	استعمار نظامی (جنگ های صلیبی) در مدیترانه شرقی
۲۷۸	نخستین جنگ صلیبی
۲۷۹	آثار اجتماعی و اقتصادی جنگ های صلیبی
۲۸۰	ایدئولوژی و فرهنگ جامعه فئودالی. نقش دین و کلیسا
۲۸۱	کلیسای کاتولیک
۲۸۲	تسلط انحصاری کلیسای کاتولیک بر زندگی معنوی مردم
۲۸۲	اسلام
۲۸۳	بودایی گری

۲۸۴	ایدئولوژی ضدفئودالی
۲۸۵	رفض‌های دینی
۲۸۶	مبارزه ضد فئودالی توده‌های مردم
۲۸۷	شورش‌های مردمی
۲۹۰	مبارزه توده‌های مردم علیه کلیسا
۲۹۴	جنبش‌های رافضی مردمی
۲۹۶	فصل سوم: انحطاط فئودالیسم (پیدایش روابط سرمایه‌داری)
۲۹۶	دگرگونی‌های اقتصاد جامعه
۲۹۷	تکامل نیروهای مولد و تقسیم اجتماعی کار
۲۹۹	پیش‌نیازهای تاریخی پیدایش سرمایه و انباشت اولیه آن
۲۹۹	همکاری ساده سرمایه‌داری و تولید در کارگاه صنعتی
۳۰۱	سلب مالکیت اجباری از دهقانان
۳۰۲	بدهی‌های دولتی و سیاست حمایت‌گرایی
۳۰۳	کشفیات بزرگ جغرافیایی و نخستین فتوحات مستعمراتی
۳۰۴	«انقلاب قیمت‌ها»
۳۰۵	استثمار مستعمرات
۳۰۵	روابط اجتماعی و سیاسی
۳۰۶	بورژوازی و پرولتاریا
۳۰۷	سلطنت مطلقه فئودالی
۳۰۸	دگرگونی‌های انگارگان
۳۱۰	اصلاحات دینی
۳۱۱	اصلاحات دینی در آلمان
۳۱۳	پخش و انتشار آیین پروتستانی
۳۱۴	انقلاب بورژوازی در هلند در سده شانزدهم
۳۱۵	هلند در اوایل سده شانزدهم
۳۱۵	انحطاط اصناف و رشد و تکامل سرمایه‌داری
۳۱۶	نجبای زمین‌دار و ستم ملی
۳۱۷	جمهوری داچ (هلند شمالی) اهمیت انقلاب هلند

یادداشت مترجم

هدف از ترجمه این کتاب، در آغاز، انتشار آن نبود؛ بلکه برای کار آموزشی به زندان آورده شد. روال کار این بود که پس از خواندن متن و ضمن توضیح پیرامون آن، و مقایسه ساختارها و روش‌های متفاوت معانی و بیان در دو زبان انگلیسی و فارسی، متن ترجمه می‌شد. آنگاه آقای علی افشاری مطالبی را که مورد بحث قرار گرفته و ترجمه شده بود روی کاغذ می‌آورد، و سرانجام نیز بازبینی متن نوشته شده به عهده من بود تا، پس از تغییرات و اصلاحات ضروری احتمالی، متن نهایی فراهم آید. کار تا پایان فصل سوم نظام برده‌داری به همین روال پیش رفت؛ اما با مرخصی و آزادی آقای افشاری از زندان در نیمه شهریورماه ۸۲ و بروز برخی مشغله‌های دیگر برای خود من، این جلسات متوقف شد و ترجمه نیز مدتی نیمه‌کاره ماند. سرانجام، پس از مدتی بقیه متن هم ترجمه شد و حاصل کار اکنون پیش روی شماست. بنابراین، اگرچه این ترجمه یک کار مشترک است، اما چنانچه لغزشی در آن راه یافته باشد، مسئولیت آن به عهده اینجانب است.

در کار روخوانی و مقابله نمونه‌های چاپی با متن دست‌نوشته ترجمه و تصحیح آن‌ها، همواره از یاری‌های هم‌بند عزیزم، سعید کمالی‌ها، برخوردار بوده‌ام و خود را موظف به سپاسگزاری از او می‌دانم.

ناصر زرافشان

زندان اوین،

بهار ۱۳۸۳

فصل یکم

شکل‌گیری جامعه انسانی

منشأ انسان

رابطه زیست‌شناختی میان انسان و دنیای حیوانی

در سده نوزدهم، باستان‌شناسان بقایای نخستی‌های بسیار تکامل یافته و منقرض شده‌ای را کشف کردند که به دراپوئیته سینا یا میمون‌های درخت‌زی موسوم‌اند. چارلز داروین، طبیعی‌دان بزرگ انگلیسی، و پیروان او جریان تغییر و تکامل تدریجی دنیای حیوانی را در طول قرون متمادی تجزیه و تحلیل کردند و از این کشفیات برای اثبات علمی رابطه زیست‌شناختی میان انسان و دنیای حیوانی و نیز پیدایش انسان در نتیجه تکامل تدریجی میمون‌های انسان‌نمای بسیار پیشرفته، که سنگواره‌های آن‌ها به دست آمده است، استفاده کردند. آنان دلایل این نظریه را در داده‌هایی یافتند که به وسیله علوم کالبدشناسی، جنین‌شناسی، دیرین‌شناسی و به‌ویژه با مقایسه شباهت اساسی میان ساختار اسکلت و تکامل مغزی و ترکیب خونی انسان مدرن با میمون‌های انسان‌نما، به دست آمده بود. پیشرفت و تکامل دانش جدید اعتبار این نظریه مادی را به نحو درخشانی ثابت کرده است.